

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA
BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Bachelor Idrettsvitenskap	Vårsemesteret, 2022
Forfatter: Sixten Dalen Jensen	
Veiledere: Arne Martin Jakobsen og Rune Giske	
«Debriefingsprosessen i norsk toppfotball, og sammenhengen mellom fellesmentale modeller og debrief»	
«The debriefing process i norwegien elite football, and the connection between shared mental models and debrief»	
Emneord: Debriefing Debriefingsprosessen Fellesmentale modeller Prestasjonsevaluering	Antall ord: 7382 + sammendrag, innholdsfortegnelse, litteraturliste og vedlegg: 9149 Antall vedlegg/annet: 3 vedlegg Stavanger, 02.05.2022

Forord

Analyse og evaluering er i dag blitt en sentral del av fotballen, og som fotballspiller selv har jeg gjennom de siste 10 årene som seniorspiller i 2. divisjon (nivå 3) og OBOS-ligaen (nivå 2) fått oppleve mange ulike måter å spille fotball på. Med dette har det også vært stor variasjon og ulike måter å evaluere og analysere prestasjon. Min opplevelse er at prestasjonsevaluering og forberedelse til kamper, spesielt med bruk av video har fått et stort løft i norsk fotball de siste årene. På grunn av min erfaring med fotball syntes jeg det var interessant å se nærmere på prestasjonsevaluering, og det er derfor jeg har valgt temaet: debriefing og fellesmentale modeller.

Jeg vil rette en stor takk til informantene som stilte opp i intervjuer. Jeg vil også takke Rune Giske som hjalp meg i oppstartsfasen, men som dessverre ikke kunne fortsette som veileder. Til slutt vil jeg takke Arne Martin Jakobsen som kom inn som veileder, med sin kunnskap bidro han til å få meg inn på rett spor, og hjalp meg med generelt gode tilbakemeldinger og hvordan oppgaven skulle struktureres i andre halvdel av oppgaveskrivingen.

Sammendrag

Formålet med denne studien er å undersøke hvordan debriefingsprosessen i norsk toppfotball gjennomføres, målet med debriefen og om fellesmentale modeller har en sammenheng med debrief. For å forsøke å få et innblikk i dette har jeg intervjuet trenere i de to øverste divisjonene i Norge. Det finnes ikke mye litteratur om hvordan debriefing gjennomføres i toppfotball, og spesielt ikke i norsk toppfotball. På bakgrunn av dette syntes jeg det var spennende å se nærmere på disse fenomenene, samtidig som det var utfordrende å finne litteratur som var relevant å sammenligne resultatene med.

Metoden jeg har brukt er kvalitativt forskningsintervju, og jeg intervjuet to trenere i Norges to øverste divisjoner. Intervjudesignet var semistrukturert og tematisk analyse ble brukt til å analysere dataen fra transkripsjonene av intervjuene.

Resultatene indikerer at debriefingsprosessen i stor grad domineres av videoanalyse som prestasjonsevaluering, og at målet med debriefen er å evaluere prestasjon fremfor resultat. Et overordnet prestasjonsfokus kommer frem som svært sentralt for trenerne som ble intervjuet. Resultatene i studien tyder også på at fellesmentale modeller har en sammenheng med debrief, og kan påvirkes positivt med vellykket debrief.

Abstract

The aim of this study is to look at how the debriefing process in Norwegian elite football is practiced, the goal of the debriefing and if shared mental models is connected with debriefing. To get a deeper understanding of the subject I have interviewed coaches in the top two leagues in Norwegian football. There is not a lot of literature on how the debriefing process is practiced in elite football, and especially Norwegian football. Therefore, I thought it was an interesting phenomenon to get a deeper look at, even though it was challenging to find relevant literature to compare my results with.

The method used was qualitative interviews, and I interviewed two coaches in the top two leagues in Norwegian football. The interviews were semi-structured and the data was analysed with thematic analysis.

The results indicate that the debriefing process is dominated by video analysis as a tool for performance evaluation, and that the goal of debriefing is to evaluate the performance ahead of the result. An overall focus on performance over result seems to be a critical factor for successful debrief in the coaches answers. The results also indicate that shared mental models has a connection with debriefing, and that they can be influenced with successful debrief.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	6
1.1	<i>Bakgrunn</i>	6
1.2	<i>Problemstilling</i>	7
1.3	<i>Sentrale begrep</i>	7
2	Teori	8
2.1	<i>Hva er debriefing?</i>	8
2.2	<i>Debriefingsprosessen</i>	9
2.3	<i>Fellesmentale modeller i lagsport</i>	11
3	Metode	13
3.1	<i>Intervju som metode</i>	13
3.2	<i>Utvalg</i>	14
3.3	<i>Prosedyre</i>	14
3.4	<i>Analyse</i>	15
3.5	<i>Validitet og reliabilitet ved intervju som metode</i>	16
4	Resultater	18
4.1	<i>Debriefingsprosessen</i>	18
4.2	<i>Målet med debriefing</i>	20
4.3	<i>Hva er det som evalueres?</i>	20
4.4	<i>Fellesmentale modeller i sammenheng med debrief</i>	22
4.5	<i>Brief – debrief. En evig syklus?</i>	22
5	Diskusjon	24
5.1	<i>Debriefingsprosessen</i>	24
5.2	<i>Målet med debriefen</i>	25
5.3	<i>Hva er det som evalueres? Resultat vs prestasjon</i>	26
5.4	<i>Fellesmentale modeller i sammenheng med debrief</i>	26
6	Oppsummering	28
6.1	<i>Videre forskning på området</i>	29
7	Litteraturliste	30
8	Vedlegg	32
8.1	<i>Vedlegg 1: samtykkeskjema</i>	32
8.2	<i>Vedlegg 2: kvittering fra NSD</i>	34
8.3	<i>Vedlegg 3: Intervjuguide</i>	35

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

I fotball er det ofte enkeltindivider som stjeler overskriftene og oppmerksomheten, men de kan ikke skinne uten et lag. Fotball er en lagsport og bak et hvert lags prestasjoner ligger det mange ulike faktorer og komplekse dynamikker som skal klaffe. Et lag på toppnivå vil alltid ha noen underliggende retningslinjer, taktiske trekk eller mønster som kalles for fellesmentale modeller. Hos de beste lagene vil det ofte være tydelig at laget har høy felles forståelse og kjemi i måten de fremstår på banen. Fellesmentale modeller er på mange måter «oppskriften» som skal følges for å prestere best mulig etter hvordan treneren ønsker at laget skal fremstå. Spillestil, den enkeltes forståelse av sin rolle, rollen til de man spiller med og relasjoner er eksempler som er sentrale når vi snakker om fellesmentale modeller. De fellesmentale modellene må formidles fra trenere og forstås og gjennomføres av spillerne. Evaluering og analyse er sentralt med tanke på dette, og i toppfotballen er det hele tiden et jag om å forbedre og justere ting for å prestere bedre. Denne evalueringsprosessen kan kalles for «debriefing». En trener er en person med spesiell idrettsfaglig viten, og den som er ansvarlig for å forberede utøvere til konkurranser samt å gi råd og veiledning i konkurransesituasjon (Høigaard, 2020, s. 274). På bakgrunn av dette er det naturlig å intervjuere trenere for å få et dypere innblikk i trenerens tankegang i debriefingsprosessen og hvilke tanker som ligger bak.

Debriefing stammer fra militære evalueringer, og er ment for å evaluere prestasjon, men skal også kunne fungere som en «psykologisk recovery». I motsetning til målet med debriefing i militæret og klinisk psykologi så er emosjonell og psykologisk recovery ikke et mål med debrief i læringskontekst (McArdle et al., 2010). Selv om psykologisk recovery ikke er et mål med debriefing kan det uansett ha psykologiske konsekvenser. Jeg ser på debriefen fra et trenerperspektiv og kommer derfor ikke til å gå veldig dypt inn på psykologisk recovery, da jeg ikke kan si noe om hvordan spillerne opplever debriefen.

I løpet av mine 10 år som fotballspiller har jeg på mange måter fått oppleve moderniseringen av prestasjonsevaluering i norsk fotball. Videoanalyse er noe man ikke lenger kan komme foruten. Derfor tenkte jeg at det kunne være spennende å få et innblikk i hvordan debriefen gjennomføres og hvilke tanker som ligger bak debriefen. Debriefing i fotball er lite dokumentert i form av forskningslitteratur, og derfor synes jeg dette er et spennende tema å få et dypere innblikk i.

1.2 Problemstilling

Formålet med denne studien er å se på hvordan debriefingsprosessen i norsk toppfotball gjennomføres, hva som er målet med debriefen og sammenhengen mellom debriefing og fellesmentale modeller.

På bakgrunn av dette har jeg utviklet følgende problemstilling:

«Hvordan gjennomføres debriefingsprosessen i norsk toppfotball, og har fellesmentale modeller en sammenheng med debrief?»

1.3 Sentrale begrep

Før jeg starter vil jeg begynne med å definere de to mest sentrale begrepene i denne studien, nemlig debrief og fellesmentale modeller.

Debrief: I idrett defineres debriefing som en diskusjon mellom trener og utøver(e) etter konkurranse eller trening. Målet med debriefing er å justere og forbedre ulike elementer til neste konkurranse. Det dreier seg om både evaluering av prestasjon og utvikling av spiller/lag (Hogg, 1998, s. 49).

Fellesmentale modeller: Kunnskapsstrukturer som er internalisert av utøverne i et team, og som gjør dem i stand til å forklare oppgaven og etablere forventninger til koordinert samhandling, hvor utøveren tilpasser sin atferd til oppgavens krav og handlingene til de andre på laget (Cannon-Bowers et al., 1993, s. 221).

2 Teori

2.1 Hva er debriefing?

Debriefing stammer som tidligere nevnt fra militæret, og blir sett på som en forlengning av prestasjonsevaluering som skal forbedre prestasjon og læring, i tillegg til å bidra til psykologisk recovery (McArdle et al., 2010). Det er som nevnt ikke psykologisk recovery som står i fokus i denne studien, men evaluering av prestasjon, med fokus på en prestasjonsgruppe. Dermed kan det være relevant å se på eventuelle studier på militær debriefing, i og med at det er fokus på «team», men først og fremst vil jeg se på litteratur som omhandler lagidrett og da i hovedsak fotball.

I idrett defineres debriefing som en diskusjon mellom trener og utøver(e) etter konkurranse eller trening. Målet med debriefing er å justere og forbedre ulike elementer fra konkurranse eller trening til neste konkurranse. Det dreier seg om både evaluering av prestasjon, læring og utvikling av spiller/lag (Hogg, 1998). Det er flere komponenter i debriefing. Selvflektering fra både trener og utøver(e) for å kunne forklare hva som var bra og hva som ikke var bra. Man må ha evne til å identifisere ting som bør endres angående teknikk, taktikk og fysisk og mental forberedelse, i tillegg til dette handler debriefing også om målsetting og måltilpasning (Macquet et al., 2015).

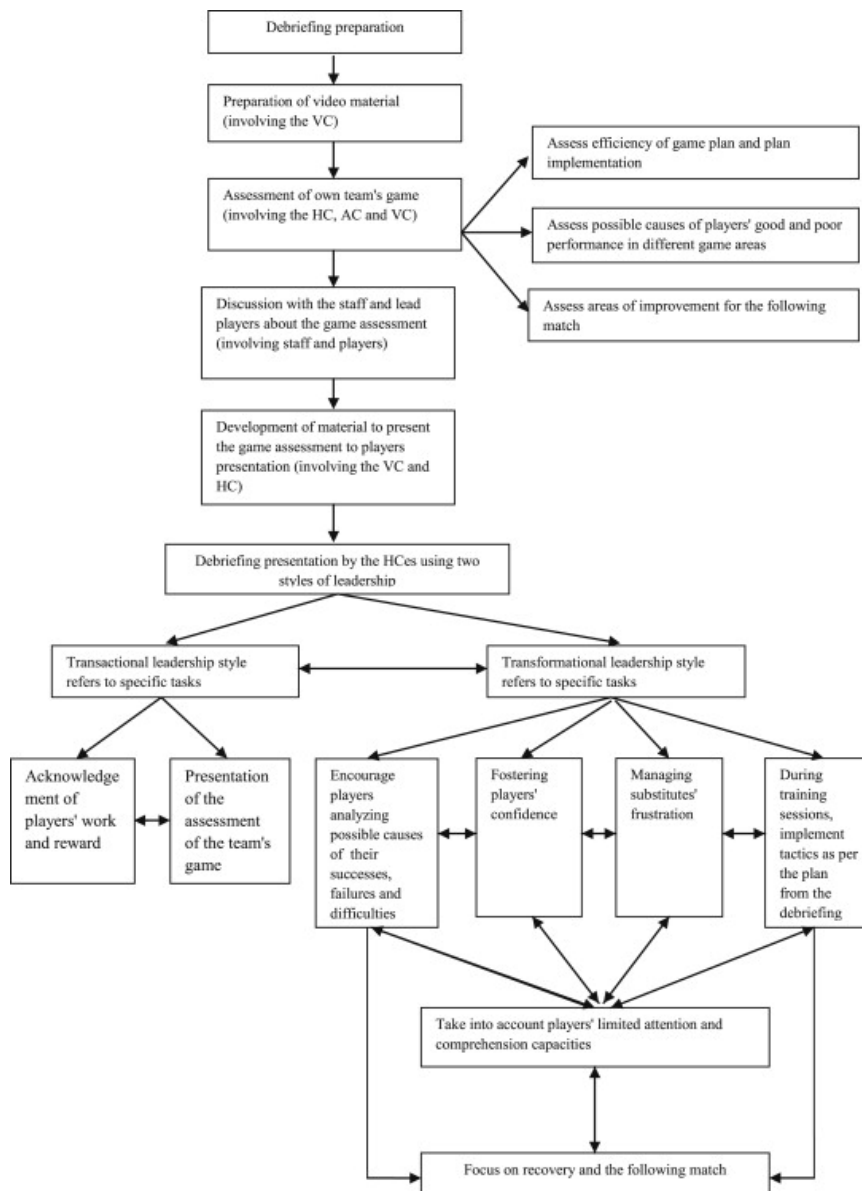
Historisk sett har trenere og utøvere gjennomført evaluering av konkurranser (post-performance evaluation) i alle idretter. Evalueringen har involvert vurdering av prestasjonsutfall og hvordan utfallet ble oppnådd, for å lære og for å forbedre prestasjoner (McArdle et al., 2010). Debriefing er en kompleks prosess der mange faktorer samspiller for å øke kvalitet. Vellykket debrief kan ha mange positive utslag, blant annet økt læring, motivasjon, selvtillit og selvbevissthet (McArdle et al., 2010).

2.2 Debriefingsprosessen

I fotball er det hele tiden fokus på å evaluere prestasjon. I toppidrett er prestasjonsanalyse i dag en sentral del av debriefingsprosessen. Prestasjonsanalyse gjør det mulig å samle informasjon, filtrere det og videreføre til trenere og utøvere for å implementere informasjonen inn til framtidige konkurranser. I tråd med resten av verden har også toppidretten utviklet seg med tanke på bruken av teknologi, og i dagens toppidrett er prestasjonsanalyse en svært sentral del av debriefingsprosessen og da gjerne med videoanalyse (Middlemas et al., 2018).

Flere studier peker på videoanalyse som steg 1 i debriefingsprosessen for toppidrettslag.

Macquet et al. (2015) sin studie om debriefing i toppidrett laget denne figuren for å forklare prosessen:

Figuren viser stegvis hvordan debriefingsprosessen gjennomføres, og vi ser at det er en kompleks prosess før man kommer til siste punkt som er fokus på restitusjon og neste kamp. Det starter med at trenerteamet (hovedtrener og assistent) går gjennom kampen og finner videoklipp som de vurderer som relevante (Macquet et al., 2015). Deretter vurderes kampplanen sammen med hele apparatet rundt laget. Spillere kan også involveres, da i form av et «kapteins-team» eller et utvalg av spillere som har fått ekstra ansvar av treneren. Debriefingspresentasjonen skal da gi følgende effekt: anerkjennelse av lagets harde arbeid, evaluering av kampen/kampplanen, oppfordring til at spillerne analyserer seg selv og bygge selvtillit i laget. Modellen nevner også håndtering av frustrasjon blant innbyttere, og implementering av debrief på treningsfeltet (Macquet et al., 2015).

Mye av litteraturen om debriefing belyser individuelle utøvere sitt forhold til debriefing. I denne studien skal fokuset være på laget, fra et trenerperspektiv. I studier om debriefing fra et trenerperspektiv kommer det frem at video er et hjelpemiddel som er effektivt for at utøvere skal huske bedre fra ulike konkurransesituasjoner. Utøverene husket bedre hva de tenkte og følte i de ulike scenarioene i kampen/konkurransen som følge av video som verktøy (Macquet et al., 2015). Som tidligere nevnt viste resultatene i Macquet et al. (2015) at etter debriefing er fokuset hos trenerteamet på restitusjon og den neste konkurransen/kampen. Det er ikke ønsket at spillere skal tenke for mye på forrige prestasjon, men heller ha fokus inn mot det som kommer (Macquet et al., 2015). Noen av trenerne som deltok i studien til Macquet et al. (2015) implementerte taktikk under en treningsøkt i samsvar med det som var fokusområdet fra debriefingen. Treningen ble brukt til å komplementere debriefingen, slik at treneren aktivt kunne demonstrere det som ble sagt under debriefen.

I en nylig publisert kvalitativ studie om fellesmentale modeller i håndball kommer det også frem at laget ser gjennom kampen dagen etter og ser på hva som gikk bra og ikke. Fokuset på trening frem mot neste kamp er da ting som ble tatt opp på videomøtet, og kan forbedres. På kampdag vises det en kort video om motstander, som tar opp 30% av videomøtet, mens de resterende 70% fokuserer på lagets gode aksjoner som representerer hvordan de ønsker å stå frem (Giske et al., 2022).

2.3 Fellesmentale modeller i lagsport

Fellesmentale modeller eller felles delte modeller kan forenkles ved å kalle det for felles forståelse. I fotballkontekst handler det da om at to eller flere personer tenker likt i spesifikke scenarier, ofte basert på erfaring med å spille sammen, og ved å forstå prinsippene i lagets spillestil. For at et lag skal prestere mest mulig effektivt kreves det kunnskap om hverandres ferdigheter, og sannsynlige aksjoner. Det vil si at spillere må forstå evnene til sine lagkamerater og bruke denne kunnskapen til å lese situasjoner på samme måte (Malone & Lorimer, 2020). I studien til Mohammed et al. (2000) om rollen til fellesmentale modeller i fotballag blir fellesmentale modeller presentert som *«en organisert forståelse eller mental representasjon av kunnskap, som deles innad i et lag»*.

En nøkkel for suksess i prestasjon i enhver situasjon er effektiviteten av den fellesmentale modellen som tas i bruk av spillere på et lag (Malone & Lorimer, 2020). Hvis noen av spillerne ikke har en presis forståelse av enkelte spillere og deres rolle, vil ikke den «teamwork»-mentale modellen være effektiv, og laget vil ikke vite hva hverandre gjør i enkelte scenarier. Dette kan resultere i at spillere gjør valg som fører til at laget mister ballen eller slipper inn et mål fordi at man forventer noe annet enn det som blir gjort (Malone & Lorimer, 2020).

Når lagkamerater spiller sammen ofte over tid, vil deres felles forståelse utvikle seg og deres evne til å bruke mer effektive metoder av kommunikasjon vil også bedres (Gershgoren et al., 2016). Når spillere lærer å kjenne hverandre ved å spille mye sammen og har en presis felles forståelse, kan de begynne å bruke kroppsspråk til å kommunisere i kamp (Malone & Lorimer, 2020). Debriefing kan bidra til økt felles forståelse og bedring av de fellesmentale modellene i et lag, men det krever at trenere legger opp til diskusjoner og involverer spillere i evalueringsmøtene. Denne type tiltak kan bidra til økt forståelse av spesifikke roller i laget og potensielle aksjoner i ulike scenarier i kamp.

Informasjon om spillefilosofi, målsettinger, spilleplaner og rolleansvar i teamet forut en trening eller en kamp vil bidra til å utvikle og tydeliggjøre fellesmentale modeller (Høigaard, 2020, s. 101).

Post-prosesskoordinering kan også bidra til økt effekt av de fellesmentale modellene. Det finnes i dag en rekke programmer for analyse som kan være nyttige i prosessen, men fremfor alt må evalueringer bære preg av en åpen og ærlig toveiskommunikasjon som gir plass til spillernes betraktninger og opplevelser. Å involvere spillere i evalueringen kan bidra til økt

situasjonssensitivitet og eierforhold til modellene, noe som er avgjørende for å kunne gjennomføre fellesmentale modeller i praksis (Høigaard, 2020, s. 102).

Bruk av videosekvenser som en praktisk øvelse gir spillerne mulighet til å identifisere hva som fungerer, hva som ikke fungerer, og utfordrer dem til å finne løsninger som er effektive. Den typen øvelser bidrar til å utvikle sensitivitet knyttet til spillsituasjoner og til å utvikle en felles forståelse basert på dialog (Høigaard, 2020, s. 102-103).

3 Metode

3.1 Intervju som metode

Med utgangspunkt i problemstillingen har jeg valgt kvalitativ metode for å forsøke å finne svar. Det kvalitative forskningsintervju forsøker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side. Å få frem betydningen av folks erfaringer og å avdekke deres opplevelse av verden, forut for vitenskapelige forklaringer, er et mål (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 20).

Intervju kan være en spennende måte å utføre velbegrunnet og verdifull forskning på. Å nøste ut historier og få frem ny innsikt kan være givende for begge parter i intervjusamspillet.

Intervjuene kan inspirere forskere til nye fortolkninger av velkjente fenomener, og intervju rapportene kan bidra med vesentlig ny kunnskap på et område (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 34). Hvis man ønsker å studere menneskers atferd og deres interaksjon med omgivelsene, vil observasjoner og uformelle samtaler fra feltstudier vanligvis gi mer gyldig kunnskap enn å intervju objekten om deres atferd (Kvale & Brinkmann, 2017). Det finnes flere ulike former for intervju. I denne oppgaven ble det valgt et semistrukturert intervju som brukes når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra intervjupersonens egne perspektiver.

Semistrukturerte intervjuer ligger tett opp til en samtale i dagliglivet, men har som profesjonelt intervju et formål (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 46).

Innenfor kvalitativ intervju forskning er det få standardregler eller prosedyrer som er allment godkjent. Siden det finnes få forhåndsstrukturerte eller standardiserte prosedyrer for hvordan disse intervjuene skal utføres, må mange metodologiske beslutninger fattes på stedet mens intervjuet pågår (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 35). Det kvalitative forskningsintervjuet søker kvalitativ kunnskap uttrykt i normalt språk. Målet er ikke kvantifisering. Intervjuet sikter mot nyanserte beskrivelser av den intervjuedes livsverden gjennom ord og ikke tall. Presisjonen i beskrivelsen og stringensen i meningsfortolkningen i kvalitative intervjuer motsvarer eksaktheten i kvantitative målinger (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 47).

Før man starter en kvalitativ intervjustudie, kan det være lurt å stille seg selv spørsmål om intervju er den beste måten å utføre forskningen på. Man skal ikke bruke intervju som metode bare fordi man liker å snakke med mennesker, eller at man ikke liker kvantitativ forskningsmetode og statistikk. Når forskningsspørsmålet kan formuleres ved hjelp av det enkle ordet hvordan, er det med stor sannsynlighet relevant å foreta kvalitative intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 135).

3.2 Utvalg

I kvalitative intervjuundersøkelser har antallet informanter en tendens til å være for lite eller for stort. Hvis antallet informanter er for lite, er det vanskelig å generalisere og umulig å teste hypoteser om forskjellene mellom grupper. Hvis antallet informanter er for stort, er det ikke tid til å foreta en dyptgående analyse av intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 148) Jeg var usikker på hvor mange informanter jeg skulle ha, men ble anbefalt å ha 2-3 på grunn av tidsbegrensingen på oppgaven. Jeg endte på to informanter, slik at jeg kunne gjennomføre en dyptgående analyse av intervjuene. Formålet med studien er ikke å finne ut noe statistisk, men heller å gå dypere inn i hvordan en trener opplever debriefingsprosessen, hvilke tanker som ligger bak valgene, og hva som er målet med debriefen. Det er et generelt inntrykk fra nyere intervjuundersøkelser at det ofte er en fordel å ha et mindre antall intervjuer i undersøkelsen og i stedet bruke mer tid på å forberede og analysere intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 148).

Deltakerne i studiet er to trenere i de to øverste divisjonene i norsk fotball. Informantene er valgt på bakgrunn av deres rolle som trenere i norsk toppfotball for herrer (OBOS-ligaen og Eliteserien), og at jeg har kjennskap til dem via fotballmiljøet. Det vil si at det var enkelt å komme i kontakt med dem, og at jeg var ganske sikker på at de var villige til å delta i prosjektet. Det er viktig for meg å nevne at mitt kjennskap til dem ikke på noen måte skal farge min fremstilling av deres uttalelser i prosjektet, men at det bidro til en naturlig, avslappet og flytende samtale om temaet. Ettersom jeg har kjennskap til informantene fra før kan det bidra til en avslappende stemning som potensielt kan gjøre at informanten er villig til å dele mer enn hvis jeg ikke kjente informanten (Kvale & Brinkmann, 2017).

Informantene er delt inn i Trener 1 (T1) og trener 2 (T2) for å holdes anonyme. Begge trenerne er sentrale i analysearbeidet og debriefingsarbeidet i laget. Trenerene er relativt unge, men har likevel over 15 år erfaring som trenere til sammen.

3.3 Prosedyre

I og med at jeg har kjennskap til informantene, ble de kontaktet via melding, der de ble informert om oppgaven og fikk informasjon om at jeg ønsket å bruke lydopptak i intervjuene. Etter at de sa ja til å delta fikk de tilsendt samtykkeskjema med informasjon om personopplysninger fra NSD. I og med at jeg og informantene bor på helt forskjellige steder

lot det seg ikke gjøre å møtes fysisk. Informantene ble derfor intervjuet hver for seg over videosamtale på Teams. Det var veldig greit å gjøre det på denne måten, i og med at jeg fikk se kroppsspråket deres under intervjuene med video. Norsk senter for forskningsdata (NSD) godkjente bruk av opptak til prosjektet og personopplysningene (opptakene) ble behandlet i henhold til etiske retningslinjer hos UiS og NSD. Intervjuene startet med at jeg presenterte prosjektet og forklarte begrepene «debriefing» og «fellesmentale modeller» for informantene, og fortalte kort om hva jeg skulle spørre om.

Designet på intervjuene var semi-strukturerte, som vil si at jeg hadde en intervjuguide med 6 hovedspørsmål, og kom med tilleggsspørsmål underveis. Intervjuguiden ble utformet basert på teori om debriefing i lagidrett, og min egen kunnskap om evaluering og analyse som jeg har tilegnet i løpet av min fotballkarriere. Grunnen til at jeg hadde såpass få spørsmål i intervjuguiden var fordi jeg ønsket å ha en flytende samtale, der jeg kunne fange opp interessante retninger og spørsmål underveis i samtalen. Grunnet begrenset tid til prosjektet ville jeg også begrense lengden på intervjuet med tanke på transkriberingsarbeid og analyse av dataen. Intervjuene varte mellom 35 og 45 minutter.

3.4 Analyse

Analysen av dataen i denne studien er en induktiv tematisk analyse, som vil si at analysen primært er forankret i dataen, istedenfor eksisterende teorier og konsepter. I de fleste former for kvalitativ forskning er det ikke mulig at det er hundre prosent induktivt, analysen vil alltid være formet av forskerens teoretiske antakelser, kunnskap, erfaring med forskning og personlige og politiske ståsted. Formålet med induktiv tematisk analyse er å prøve å være så nært som mulig meningen i dataen (Smith, 2015).

For å sikre validiteten og reliabiliteten baserte jeg analysen på de seks fasene i tematisk analyse presentert av (Braun & Clarke, 2006, s. 16-23)

1. Bli kjent med dataen:

Jeg leste gjennom transkriptene flere ganger, hørte på opptakene og tok notater av potensielt interessante ting jeg observerte.

2. Koding:

Jeg prøvde å identifisere og markere data som kunne være relevant for problemstillingen. Dette var det første steget i prosessen med å lete etter mønster i dataen. Her satt jeg sammen lignende segmenter i dataen og fikk en bedre oversikt i dataen.

3. Leting etter temaer:

Temaene er ikke noe man bare finner liggende i dataen, men heller at forskeren samler sammen koder for å lage en oversikt over potensielle nøkkelmønstre i dataen.

4. Gjennomgang av temaer:

I denne fasen sjekket jeg om temaene kunne passe med den kodede dataen og med hele datasettet. Gjennomgangen av temaer kan lede til ingen eller få endringer, eller til å forkaste de potensielle temaene man har funnet og begynner forrige fase på nytt. Jeg måtte forkaste noen potensielle temaer ettersom det ble litt for mange, og jeg valgte da heller å sette dem inn under andre temaer.

5. Definerings og navngiving av temaer:

Her begynte jeg å skrive definisjoner av temaene, med et kort sammendrag av hvert tema, valgte endelige navn på temaene slik at rapporten skulle bli enkel å skrive ferdig.

6. Skrive rapporten:

Til slutt lagde jeg en endelig rapport jeg skulle bruke til å trekke inn relevant data i resultatdelen av oppgaven.

Ved hjelp av denne modellen satt jeg igjen med 4 overordnede temaer for resultatene.

Temaene ble: Debriefingsprosessen, målet med debriefingen, hva evalueres i debriefen og fellesmentale modeller i sammenheng med debrief. Modellen gjorde det oversiktlig og enkelt å dra relevant data fra analysen inn i selve oppgaven. Under analysen dukket det opp et nytt tema som jeg valgte å ta med i resultatdelen, og kalte den for: brief - debrief, en evig syklus?

3.5 Validitet og reliabilitet ved intervju som metode

Reliabilitet har med forskningsresultatene konsistens og troverdighet å gjøre, og kan behandles i sammenheng med spørsmålet om hvorvidt et resultat kan reproduseres på andre tidspunkter av andre forskere (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276). Validitet i samfunnsvitenskapene dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det en skal undersøke (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276). For å sikre validiteten og reliabiliteten baserte jeg analysen på de seks fasene i tematisk analyse presentert av Braun og Clarke (2006). I tillegg har jeg også på forhånd skrevet en intervjuguide som er et utgangspunkt til

intervjuenes reliabilitet. Da jeg intervjuet informantene forklarte jeg de hva fellesmentale modeller og debriefing er fordi dette er begrep som ikke er vanlig å bruke i fotballsammenheng, men innholdet i begrepene er veldig kjent for dem. Dette gjorde at temaene i intervjuet ble mer forståelig for informantene. En vanlig innvending mot intervjuforskning er at det er for få intervjupersoner til at resultatene kan generaliseres, det vil si at resultatet i en situasjon kan overføres til andre situasjoner (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 287). Det vil si at siden jeg bare hadde to informanter så kan ikke resultatene generaliseres, men likevel vil jeg påpeke at det informantene fortalte var deres egne tanker og refleksjoner om temaet.

4 Resultater

4.1 Debriefingsprosessen

Trener 1 (T1) forklarer at de nettopp hadde prøvd «live analyse» for første gang. Det vil si at en person i trenerteamet sitter og følger med på ting som potensielt kan være aktuelt å bruke i evalueringen av kampen, da i form av videoklipp. Allerede i pausen viste de to klipp til spillerne, så man kan jo kalle det en slags debrief av enkelte elementer fra første omgang. Disse klippene viste ting som kunne vært bedre, og som man ønsket å justere inn mot andre omgang. T1 forteller videre at selve prosessen med analyse og debriefing starter ganske kort tid etter kampen. Allerede på bussen hjem var video av hele kampen klar, og trenerteamet begynte raskt med å velge ulike klipp til morgendagens analyse. Felles debriefing med laget er stort sett kl 12 dagen etter kamp, og spillerne får også individuelle klipp fra kampen som de kan se på om de ønsker det. Etter forrige kamp viste de 10-15 klipp under videomøtet, der de gikk gjennom hva som var bra og hva som kunne vært bedre.

T1: «Vi avslutta med fem positive klipp, og det ønsker vi egentlig alltid å gjøre, slik at du går ut av videorommet med en god følelse».

I tillegg sier T1 at å stille spørsmål og det å få spillerne til å være aktive i kampanalysen bidrar til at spillerne får et eierskap til spillestilen som han tror er viktig for å utvikle seg som lag.

«Jeg er opptatt av det å stille en del spørsmål for å få en refleksjon fra spillerne og at de får komme med sine tanker og ideer. Det sitter mye god kunnskap i spillergruppen som vi vil utnytte».

Trener 2 (T2) sier også at debriefingsprosessen begynner tidlig. Allerede minutter etter kampslutt tar de en prat i garderoben om hvordan kampen føltes, og han nevner at de prøver å holde fokus på det som var i fokus i inngangen til kampen. T2 påpeker at under og rett etter kamp er det mye følelser som styrer hvordan man tenker kampen har gått, fordi man ikke har gått gjennom kampen på video, og dermed ikke fått et totalbilde av prestasjonen. På bakgrunn av dette går evalueringen like etter kamp ut på ting som om de følte de hadde den rette «energien» og om de var på det nivået de ønsker å være med tanke på intensitet, altså ikke de taktiske detaljene som er vanskelig å ta tak i uten å ha sett kampen på nytt.

«Noen ganger er det mer åpent, mens andre ganger er det mer lukket der vi trenere sier at sånn skal det være og sånn burde det ha vært ... mens noen ganger får spillerne lufte mer hva de føler og hvilke inntrykk de sitter igjen med».

Etter videoanalysen, som ofte er et naturlig steg nummer en i debriefingsprosessen handler det om å ta det med seg inn mot neste kamp, og begge trenerne nevner å forsterke bildene på treningsfeltet for å best mulig kunne implementere det man har gått gjennom. Samtidig er det viktig å tenke på at det ikke skal bli for mye informasjon også. Det er en balanse som må opprettholdes, fordi det går grenser for hvor mye informasjon man kan gi før det går utover kvaliteten og fokuset på trening. T2 nevner at de ofte viser bilder før trening for at ting virkelig skal sette seg i spillerne.

T2: «Du må hele tiden komme tilbake til det man har sagt før, og hele tiden hente opp igjen ting for at det skal sette seg i ryggmargen».

T1: «Vi bruker jo ofte video fra forrige kamp inn i treningsuken. Altså i morgen skal vi øve på frispilling mot høyt press, da viser vi 3-4 situasjoner fra forrige kamp. Da er det kanskje to gode situasjoner og to som ikke fungerte, og da får vi noen bilder i forkant på hva vi ønsker å få til».

T2 beskriver at det er en balansegang med hvor mange bilder man skal bruke i debriefen. Det er viktig å tenke på at spillerne skal ta inn informasjonen, og da kan det ikke være for mye. For at debriefen skal fungere må spillerne evne å ta det til seg.

«Balansegangen ligger jo veldig i antall bilder.... antall positive og negative forsterkninger. Den balansegangen må du egentlig catche og føle litt som trener, fordi den er ikke svart på hvitt».

4.2 Målet med debriefing

T1: *«Det vi vil er å evaluere, vi vil se om vi lyktes med det vi ønsket i den kampen».*

Videre forteller han om at kampplanen er hovedfokuset i debriefen, men at andre ting også kan havne i fokus. Hvis grunnleggende deler av spillestil og prinsipper kunne vært bedre eller ønskes å fremheves kan det også bli en del av debriefen. I tillegg til å evaluere er det også en forberedelse inn mot den neste kampen. Hva skal fokuseres på i uken inn mot neste kamp, hva var det som fungerte bra, hva kan gjøres bedre og hva kan gjøres enda mer for å prestere best mulig.

T1: *«Så det er jo utvikling og prestasjon da, det er det det handler om. Å bli bedre hele veien og finne ting vi må forsterke og ta tak i de tingene vi vil bli bedre på».*

T2: *«Vi snakker ofte om habits da, altså hvordan skal vi få dette til å bli en habit for spillerne og hvordan det skal sitte så sterkt at det skjer på automatikk».*

Derfor ønsker de å forsterke positive bilder i debriefen, samtidig som man må rette på ting som ikke var like bra og som må forbedres for å ha best mulig sjans til å få gode resultater. Et tydelig mål med debriefen er å automatisere prinsipper i spillet.

Debriefen er ikke bare en evaluering av prestasjonen og så er man ferdig med det, men også noe de tar med seg gjennom treningsuken og inn mot neste kamp og kanskje også enda lenger. Hvis det er elementer i en debrief som er veldig bra kan dette brukes gjennom hele sesongen, gjerne før kamper. Dette håper T1 skal fungere som en positiv påminnelse og skape selvtillit og tro før kampen.

4.3 Hva er det som evalueres?

Fotball kan være brutalt på den måten at man kan være det laget som skaper klart mest sjanser og dominerer banespillet, men allikevel taper. Hvordan håndterer man slike situasjoner, og klarer man å ikke legge alt fokus på den ene situasjonen som gjorde at man tapte kampen? T1 var inne på det i hva som var målet med debriefing. Nemlig at kampplanen og det man ønsker å få til er hovedfokuset når de evaluerer prestasjon.

«Det er mest det, vi har jo 5-6 fokusområder, 2-3 defensive og 2-3 offensive før kamp, som vi har øvd på gjennom treningsuken».

Men igjen så poengterer han at om laget for eksempel var skikkelig dårlige i omstillingsfasen så måtte de tatt tak i det, fordi det er et generelt prinsipp som de ønsker å være gode på. For å evaluere prestasjonen så tar de i bruk «terningkast» slik at de kan vurdere prestasjonen i ulike faser av spillet uavhengig av resultat.

«Vi kjører terningkast for å holde prestasjonsfokuset. Det er fort gjort etter en kamp om du vinner 1-0 er alt fantastisk, taper du 1-0 er alt ræva».

Selv om man vinner kan det være flere ting som ikke var så bra, og på den andre siden kan det være mye som var veldig bra i selve prestasjonen selv om man taper kampen. T1 peker på dette prestasjonsfokuset som sentralt i debriefen deres.

«Vi ser gjerne at her har vi terningkast 4 og 5 på mange ting i kampen, allikevel taper vi 2-0. Da må vi ha fokus på at prestasjonen faktisk var bra».

T2 sier også at de har et overordnet prestasjonsfokus, som vil si at på tross av et kanskje dårlig resultat ser de bak resultatet og evaluerer prestasjonen.

«Vi er veldig opptatt av å ikke snakke resultat som hva utfallet blir, men hvilken handling som er blitt gjort bak resultatet da».

I fotball kan man være det førende laget, dominere banespillet og skape flest målsjanser, men allikevel ende opp med å tape kampen. Hvordan klarer en trener å ikke legge fokus på de få situasjonene som kanskje var uheldige og avgjørende i negativ favør etter en kamp?

T2: *«Jeg tror ikke du kan legge nok fokus på det, dette med å faktisk være objektiv, det å se bildet i større kontekst, det å faktisk se bak resultatet og den ene situasjonen. Hvis 90% eller 80% av kampen var ganske bra og du egentlig er fornøyd med den, men så er det 10-20% som ikke er helt bra, så er det sånn at hvis du spiller sånn hver helg og hver uke så er det ganske stor sannsynlighet for å vinne fotballkamper».*

4.4 Fellesmentale modeller i sammenheng med debrief

Da jeg stilte spørsmål om fellesmentale modeller er noe de fokuserer på måtte jeg forklare litt nærmere hva fellesmentale modeller faktisk er. De var ikke veldig kjent med begrepet, men skjønnte raskt hva det innebar. Det kan virke som at fellesmentale modeller ikke er et begrep som er integrert i fotballspråket, men selve definisjonen av fellesmentale modeller har lenge vært sentralt i fotballverden. Informantene snakket mye om, rolle, relasjoner og felles forståelse, som er sentrale elementer i fellesmentale modeller.

T2: *«Vi har en mental trener som vi hyra inn før denne sesongen fordi at vi ser både individuelt og som lag at vi har behov for å sette ord på ting og konkretisere ting».*

T2 sier at de har et ønske om å ha felles knagger, som gjør at når spillerne går inn til kamp og inn i ulike faser av kampen så har de en felles forståelse over hvordan ting skal se ut, slik at laget i størst mulig grad samhandler ut ifra det som er blitt gitt av informasjon før kamp og ut ifra sine arbeidsoppgaver. Videre snakker han om at de i år har hatt fokus på å skape det han kaller for en felles «ordbok». Det vil si at alle skal snakke samme språk når det kommer til det taktiske, for å sikre kontinuitet i arbeidet og at den felles forståelsen skal styrkes. T2 legger også til at dette er viktig på grunn av at det er flere spillere på laget som ikke snakker norsk, og da er det ekstra viktig å sørge for at alle snakker samme språk når det kommer til det fotballfaglige.

På spørsmål om debriefingsprosessen var T1 som nevnt inne på det med å involvere spillerne i evalueringen av kampen, og begrunnet det med at spillerne skulle få eierskap til spillestilen. Han nevnte også å sette spillere sammen i grupper, for å diskutere og reflektere rundt videoklipp. Også T2 var inne på dette med å la spillere diskutere i mindre grupper, gjerne spillere i samme ledd på banen (forsvarsledd, midtbaneledd og angrepsledd). Gjerne også forsterke det med å gå gjennom det man så på video på treningsfeltet etterpå.

4.5 Brief – debrief. En evig syklus?

Jeg bet meg merke i at informantene ofte snakker om «inngangen til kampen» eller «kampplan» da de snakket om evaluering, analyse og debrief. Laget har alltid en brief før kampen, der de går gjennom motstanderens styrke og svakheter, og hvordan de selv ønsker å framstå. Video fra forrige kamp, eller gode situasjoner fra trening blir ofte brukt i denne

sammenhengen og det virker som at det fortsetter slik i en syklus gjennom hele sesongen. Det virker i utgangspunktet som at det er en klar forskjell på brief og debrief. Brief er før kamp og debrief er etter kamp, samtidig tar man med seg debriefen videre inn i treningsuken og inn mot neste kamp. Deler av debriefen fra forrige kamp, kan da være en del av briefen til neste kamp.

T1: «Vi viser jo også ofte klipp før kamp, og da er det de gode situasjonene vi viser for å forsterke noe som har vært bra. Så før kampen sist hadde vi ingen tekst på tavla, det var kun 5 klipp som viste hva vi ønsket å få til».

T2 snakket også om at man stadig henter opp gode bilder fra tidligere, og gjerne bruker det i briefen, i tillegg til at det bidrar til kontinuitet i treningsarbeidet og sørger for at spillerne skal kunne automatisere elementer i spillestilen.

5 Diskusjon

5.1 Debriefingsprosessen

T1 og T2 nevnte begge at debriefingsprosessen egentlig starter med en gang etter man har spilt en kamp. Da begynner jobben med å velge ut klipp som skal vises til laget, og da er det inngangen til kampen eller «briefen» som i hovedsak styrer hvilke klipp man leter etter, det samme beskrives i Macquet et al. (2015). Før kampen har man hatt noen fokusområder og en plan på hvordan laget ønsker å framstå, og så evaluerer man kampen og ser om man lyktes med det en ønsket. Video fra debriefen brukes gjerne gjennom hele treningsuken for å forsterke fokusområder på trening inn mot neste kamp, og kan også brukes i den neste briefen foran neste kamp, gjerne da hvis en vil forsterke noe som var bra. Resultatene fra intervjuene tyder på at debriefing er en stor del av hverdagen til profesjonelle fotballag i dag, og at det er en syklus som hele tiden går gjennom sesongen.

Resultatene viser at begge trenere tenker på videoanalyse først når det kommer til debriefing. Det luftes noen tanker i garderoben etter kamp, og trenerteamet diskuterer gjerne hva man skal si til spillerne etter kampen, men det er først med videoanalysen man kan legge bort følelsene og få et objektivt syn på hvordan prestasjonen var. Debriefingsprosessen begynner som sagt gjerne like etter kamp med at trenerteamet begynner arbeidet med å gjøre klart videoklipp som skal vises til laget. Dagen etter kampen er det vanlig å starte debriefingen med laget. Giske et al. (2022) sin studie på håndballtrenere nevnte også at video ble vist til laget dagen etter kamp, også Macquet et al. (2015) forklarte debriefingsprosessen med at video er det første steget i debriefingen. Resultatene og litteraturen indikerer at videoanalyse er blitt svært sentralt for debriefingsprosessen i nyere tids lagidrett på elitenivå.

T2 snakket om at praten med laget i garderoben like etter kampslutt ikke inneholder de taktiske elementene, men heller fokuserer på innstilling, arbeidsinnsats og han beskriver det med om de har den rette «energien» i kampen. Macquet et al. (2015) nevner anerkjennelse av lagets harde arbeid som en del av debriefingsprosessen.

For at debriefen skal være vellykket kreves det at spillerne evner å reflektere og ta til seg informasjonen (Macquet et al., 2015). Dette kan kobles opp mot T2 sine uttalelser om balansegangen med antall bilder man skal vise. Bli det for mye på en gang er det potensielt fare for at flere av spillerne faller av, og ikke får optimal effekt av debriefen.

5.2 Målet med debriefen

Intervjuene tyder på at prestasjon trumfer resultat i debriefen. Det er i alle fall idealet for T1 og T2. T2 nevner at like etter kamp tar de en prat med spillerne i garderoben om hvordan de følte det gikk, og da prøver de å holde tråden i det som var inngangen til kampen, selv om det kan være vanskelig å legge bort følelsene så kort tid etter kampen. Kanskje er spillerne preget av resultatet, og klarer kanskje ikke å se noe som helst positivt med prestasjonen.

Videoanalysen kan da potensielt gi en økt motivasjon og selvtillit når man får et mer objektivt syn på prestasjonen, uten påvirkning av følelser. Som de er inne på er det vanskelig å legge bort følelser i idrett, men for å kunne utvikle laget best mulig ønsker de å ha et overordnet prestasjonsfokus, fordi de mener at det vil gi resultater i lengden. McArdle et al. (2010) hevder at «psykologisk recovery» ikke er et mål med debrief i læringskontekst, mens T1 og T2 begge nevner psykologiske konsekvenser som økt motivasjon og selvtillit som et resultat av debriefen.

T1 sa at målet med debriefen var å se om de lyktes med det de ønsket i kampen, og legger til at det også er en forberedelse inn mot neste kamp, som de tar med seg gjennom treningsuken. Dette samsvarer med Macquet et al. (2015) sin studie om debriefingsprosessen i lagidrett på elitenivå. Målet med debriefing er å identifisere elementer som kan justeres og eventuelt forbedres til neste konkurranse (Macquet et al., 2015). Mellom debriefen og neste konkurranse er treningsuken ofte tilpasset det som ble diskutert under debriefen, for å forsterke inntrykket og for å gi best mulig sjans for å få implementert det man ønsker. Både T1 og T2 snakker om at treningsuken er formet av evalueringen av kampen.

I motsetning til T1 nevner T2 at i tillegg til å evaluere prestasjonen i lys av kampplanen (brieften) er det et mål med debriefen å gjøre elementer i spillet til en «habit», altså en vane eller automatiser aksjon. Dette indikerer at det kan være en sammenheng mellom debriefen og fellesmentale modeller, selv om trenerne kanskje ikke er klar over det selv.

T1 snakker om at debriefen ikke bare er en evaluering av prestasjon og så er man ferdig med den, men også noe man tar med seg gjennom treningsuken og inn mot neste kamp. Macquet et al. (2015) hevder derimot at det ikke er ønskelig at spillerne skal tenke for mye på prestasjonen i forrige kamp/konkurranse, men heller ha fokus på den neste kampen/konkurransen.

5.3 Hva er det som evalueres? Resultat vs prestasjon

Når de evaluerer prestasjonen sier T1 at de bruker terningkast, slik at de kan vurdere prestasjonen uavhengig av resultatet. På denne måten kan de opprettholde prestasjonsfokuset selv om kampen endte med tap, noe som er sentralt i debriefen. I studien til McArdle et al. (2010) nevner at det er viktig å evaluere prestasjonen for å lære og øke kvaliteten i laget.

Dette prestasjonsfokuset er også viktig for T2. De er veldig opptatt av å ikke se på resultatet, men hvilken handling som er blitt gjort bak resultatet. Han legger til at hvis man leverer prestasjoner som er 80-90% gode prestasjoner uke etter uke så er det stor sannsynlighet at man vinner mange fotballkamper. De ønsker gjerne å fokusere på det positive i mesteparten av debriefen, for å gi spillerne en god følelse. Dette samsvarer med McArdle et al. (2010) som sier at dersom debriefen er vellykket kan det bidra til økt læring, motivasjon, selvtillit og selvbevissthet.

5.4 Fellesmentale modeller i sammenheng med debrief

Det er flere ting som informantene nevner om fellesmentale modeller som samsvarer med teori knyttet til det. T1 var opptatt av å involvere spillere i evalueringen for at spillerne skulle få eierskap til spillestil og plan (modellene). Dette samsvarer med det Høigaard (2020) sier om post-prosesskoordinering: Det at spillerne involveres i evalueringen bidrar til økt situasjonssensitivitet og eierforhold til modellene, som er avgjørende for å kunne gjennomføre de fellesmentale modellene i praksis.

I tillegg snakket begge trenerne om at å vise video, gjerne i grupper, og la spillerne reflektere og diskutere hva som er riktig og galt for å øke forståelsen for lagets spillestil. Denne typen øving nevner Høigaard (2020) som en treningsmodell for å utvikle fellesmentale modeller. Metoden skal bidra til å utvikle sensitivitet knyttet til spillesituasjoner og til å utvikle felles forståelse basert på dialog (Høigaard, 2020). T2 sier at de gjerne kan vise klipp fra forrige kamp til for eksempel forsvarsleddet før en treningsøkt med noe som skal justeres inn mot neste kamp. Så kjører de en gjennomgang på feltet for å forsterke det man gikk gjennom på video. Et godt eksempel på treningsmodellen til Høigaard (2020), med en forsterkning av forståelse basert på dialog, i og med at du tar det ut på treningsfeltet kort tid etter gjennomgangen.

T2 snakket om at de hadde satt fokus på å utvikle et felles vokabular som brukes av trenere og spillere, slik at alle snakker «samme språk» når de diskuterer taktiske temaer. Mohammed et al. (2000, s. 123) definerer fellesmentale modeller som «*en organisert forståelse eller mental representasjon av kunnskap, som deles innad i et lag*». At T2 har fokus på at alle snakker samme språk, kan potensielt bidra til å øke felles forståelse innad i laget, spesielt med tanke på at det kan bli lettere for spillere å identifisere og sette ord på elementer i spillet som kan endres og/eller forbedres. I debriefingsprosessen må man ha evne til å identifisere ting som kan endres angående teknikk, taktikk og fysisk og mental forberedelse (Macquet et al., 2015).

6 Oppsummering

Gjennom denne studien har det vært forsøkt å få et dypere innblikk i hvordan debriefingsprosessen gjennomføres i norsk toppfotball, hva som er målet med debriefen og om fellesmentale modeller har en sammenheng med debrief. Det finnes relativt lite teori på hvordan debriefing praktiseres i fotball generelt, og spesielt norsk fotball. Derfor måtte jeg lene meg på teori om debriefing i andre idretter, særlig andre lagidretter siden det er mest relevant med tanke på fotball.

I trenernes beskrivelser er det tydelig at debriefing er en sentral del av hverdagen som fotballtrenere i dag. Videoanalyse var hovedfokuset i svarene fra informantene, og annen litteratur pekte også på video som en sentral del av debriefingsprosessen i dagens toppidrett. Debriefingsprosessen starter med å se gjennom kampen på video, plukke ut elementer fra kampinngangen man enten ønsker å forsterke eller justere før man presenterer videomaterialet for spillerne. Målet med debriefen er å evaluere prestasjon i lys av det som var inngangen til kampen (briefen), identifisere elementer i spillet som kan justeres og forbedres inn mot neste kamp.

Basert på trenernes beskrivelser av debriefingsprosessen og målet med debrief har i stor grad sammenheng med fellesmentale modeller. Selv om fellesmentale modeller ikke var et begrep de var særlig kjent med, var flere av begrunnelsene deres i debriefingsprosessen, og målet med debriefen, inne på elementer i fellesmentale modeller. Debriefen brukes til evaluering og læring, og selv om det ikke nødvendigvis er et mål med debriefen i læringskontekst å ha psykologisk effekt, ble motivasjon og selvtillit nevnt av trenerene som potensielle konsekvenser av debriefen. Bedring av relasjoner, forståelse og det å skape vaner var også noen av målene trenerne pekte på med debriefen, som også er eksempler på elementer i fellesmentale modeller.

Ettersom at utvalget i denne studien kun består av to informanter kan jeg ikke si at funnene er generaliserbare, men de kan allikevel gi en indikasjon på hvordan debriefingsprosessen gjennomføres og hva som er målet med debriefing generelt i norsk toppfotball, og om fellesmentale modeller har en sammenheng med debrief. Jeg håper at funnene i studien kan bidra til å gi et dypere innblikk i debriefingsprosessen, og hvilke tanker som ligger bak trenerens valg av innhold i evalueringen. Jeg håper også at denne studien kan bidra til å gi økt

kunnskap og forståelse rundt begrepene «debrief» og «fellesmentale modeller» i fotballkontekst.

6.1 Videre forskning på området

Siden det er lite litteratur som belyser hvordan debrief blir praktisert i fotball, kreves det definitivt mer forskning på området. For fremtidig forskning om tema virker det relevant å bruke kvalitative forskningsintervjuer, men gjerne med et større utvalg for å styrke generaliserbarheten. Kvalitative metoder kan være relevant for å forsøke å få et dypere innblikk i debriefing og fellesmentale modeller fra et trenerperspektiv. Kanskje kan fremtidige studier også se på hvordan utøvere opplever debriefen, og spesielt om debriefen kan bidra til å utvikle de fellesmentale modellene i et lag, for å få et perspektiv fra den andre siden.

7 Litteraturliste

- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
https://www.researchgate.net/publication/235356393_Using_thematic_analysis_in_psychology
- Cannon-Bowers, J. A., Salas, E. & Converse, S. A. (1993). Shared mental models in expert team decision making. I J. N. Castellan (Red.), *Individual and group decision making* (1. utg., s. 221-246). Erlbaum.
- Gershgoren, L., Basevitch, I., Filho, E., Gershgoren, A., Brill, Y. S., Schinke, R. J. & Tenenbaum, G. (2016). Expertise in soccer teams: A thematic inquiry into the role of Shared Mental Models within team chemistry. *Psychology of Sport and Exercise*, 24, 128-139.
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1469029215300297?casa_token=Oyi5Hsaewo8AAAAA:7dki3RzfhFQkjUFAX3Cbhvm-0-JnWpDS_YZakCdtMO6sHo-8astCGK9emo4rgul8pdVnmlc0
- Giske, R., Gjerde, J., Høigaard, R. & Johansen, B. (2022). Shared Mental Models: National Representative Coaches' Thinking on Importance, Characteristics, and Development. *Journal of Expertise*, 5(1), 12-28.
https://journalofexpertise.org/articles/volume5_issue1/JoE_5_1_Giske_etal.html
- Hogg, J. M. (1998). The post performance debriefing process: getting your capable track and field athletes to the next level of performance. *New Studies in Athletics*, 13(3), 49-57.
<https://www.worldathletics.org/search/?q=The%20post%20performance%20debriefing%20process%3A%20getting%20your%20capable%20track%20and%20field%20athletes%20to%20the%20next%20level%20of%20performance&fbclid=IwAR0oEZtxL8FKg0wtMTVzeFiuqBjwDPbBpL8FFADNmJaPgt72-OQUSj5WzAE>
- Høigaard, R. (2020). *Gruppedynamikk og Ledelse i Idrett* (1. utg., Bd. 1). CAPPELEN DAMM AS.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det Kvalitative Forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Macquet, A. C., Ferrand, C. & Stanton, N. A. (2015). Divide and rule: A qualitative analysis of the debriefing process in elite team sports. *Applied Ergonomics*, 51, 30-38.
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0003687015000587?casa_token=xJblM-

[65Si0AAAAA:bRjermhWiAxt4UV_h5b391bFwoBY06Q_ItZoIIOWuTcVqTklss_Y
GYUVUa3nRaAmLfOI1Uv4tE](https://doi.org/10.1080/21520704.2020.1760982)

Malone, M. K. & Lorimer, R. (2020). The Importance of Shared Understanding within Football Teams. *Journal of Sport Psychology in Action*, 11(3), 196-210.

<https://doi.org/10.1080/21520704.2020.1760982>

McArdle, S., Martin, D., Lennon, A. & Moore, P. (2010). Exploring Debriefing in Sports: A Qualitative Perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 22(3).

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10413200.2010.481566?scroll=top&needAccess=true>

Middlemas, S. G., Croft, H. G. & Watson, F. (2018). Behind closed doors: The role of debriefing and feedback in a professional rugby team. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(2), 201-212. <https://doi.org/10.1177/1747954117739548>

Mohammed, S., Klimoski, R. & Rentsch, J. R. (2000). The Measurement of Team Mental Models: We Have No Shared Schema. *Organizational Research Methods*, 3(2), 123-165. <https://doi.org/10.1177/109442810032001>

Smith, J. A. (2015). *Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods*. SAGE Publications. <https://books.google.no/books?id=lv0aCAAAQBAJ>

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1: samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet «Debriefing i fotball»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få et innblikk i evalueringsprosessen (debriefen) i fotball med fokus på laget som helhet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med studien er å beskrive broen mellom fellesmentale modeller og debrief i fotball. Hvordan evalueringen gjennomføres og hva man prøver å få til ved å evaluere. Prosjektet er en bachelor-oppgave ved Universitetet i Stavanger.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du er trener på toppnivå i norsk fotball, og at jeg har kjennskap til deg gjennom fotballen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden jeg bruker er et semi-strukturert intervju. Du gjennomgår et intervju der jeg samler inn data ved lydopptak som skal transkriberes og deretter brukes til å besvare problemstillingen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil kun bruke dine opplysninger til å best mulig besvare problemstillingen, og det skal ikke være mulig å identifisere deg i fremstillingen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er rundt starten av juni 2022. Opptakene vil da selvsagt bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra UiS har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Universitetet i Stavanger ved Rune Giske (rune.giske@uis.no) eller Sixten Dalen Jensen (sixten-dj@hotmail.com).

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Rune Giske & Sixten Dalen Jensen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- å delta i
- at mine personopplysninger (lydopptak) blir lagret til prosjektets slutt.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Vedlegg 2: kvittering fra NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

01.05.2022, 17:09

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

180242

Prosjekttittel

Debriefing i fotball

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Rune Giske, rune.giske@uis.no, tlf: 98810455

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

Sixten Dalen Jensen, sixteen-dj@hotmail.com, tlf: 97015119

Prosjektperiode

01.02.2022 - 01.06.2022

Vurdering (1)

17.03.2022 - Vurdert

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

8.3 Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide

Fortell om oppgaven, forklar debriefing og fellesmentale modeller

1. Hvordan debriefer/evaluerer/analyserer du kamper? Fortell om prosessen
2. Hva er målet med debriefen?
3. Hva evalueres?
 - a. Kampplan?
 - b. Andre ting?
4. Opplever du at debriefen fungerer som ønsket?
 - a. Gir det resultat?
 - b. Bryr spillerne seg om det? Vil du engasjere spillere?
5. Hva gjør du for å implementere det som evalueres inn mot neste kamp?
 - a. Forsterke på treningsfelt?
6. Er det noe mer du vil legge til? Spør om ting du vil gå dypere inn i